בתי המשפט

בית משפט השלום בירושלים	**א 13669/01**
לפני כב' השופט רפאל יעקובי	

בתביעת: **אתי כהן**

ע"י ב"כ עו"ד דורית פילו **התובעת**

נ ג ד

1. מועצה מקומית מבשרת ציון

ע"י ב"כ עו"ד מאיה כהן

2. בית הספר דרור

3. מדינת ישראל - משרד החינוך

ע"י ב"כ עו"ד ענבל דרור (פ"מ י-ם) **הנתבעים**

בהודעה

לצ"ג של: **מועצה מקומית מבשרת ציון**

ע"י ב"כ עו"ד מאיה כהן **שולחת ההודעה**

נ ג ד

1. אלי ראובן בניה והשקעות בע"מ

2. בית הספר דרור

3. מדינת ישראל - משרד החינוך

צ"ג 3-2 ע"י ב"כ עו"ד ענבל דרור (פ"מ י-ם) **הצדדים השלישיים**

ובהודעה

לצ"ג של: **מדינת ישראל - משרד החינוך**

ע"י ב"כ עו"ד ענבל דרור (פ"מ י-ם) **שולחת ההודעה**

נ ג ד

מועצה מקומית מבשרת ציון

ע"י ב"כ עו"ד מאיה כהן **הצד השלישי**

לסיכומים בטענות (30-04-2009): תא 13669/01 אתי כהן - ב"כ עו"ד דורית פילו נ' מועצה מקומית מבשרת ציון
שופטים: ר' יעקובי, עו"ד: דורית פילו

נבו הוצאה לאור בע"מ nevo.co.il המאגר המשפטי הישראלי

פסק דין

א. התביעה וההליכים שבעקבותיה

1. ראשיתם של ההליכים שהובילו לפסק דין זה בתביעה לפיצויים בגין נזקי גוף. לטענת התובעת, נגרמו לה נזקים עקב נפילה מיום 13.1.00, הקשורה בסבכת ניקוז ממתכת שמוקמה בתחתית ולכל אורך גרם מדרגות הכניסה של בית הספר העממי "דרור" (להלן: "בית הספר") שבמבשרת ציון. בהמשך כללו ההליכים גם הודעות לצדדים שלישיים.

2. התאונה שבגינה הוגשה התביעה הוכרה ע"י המל"ל כתאונת עבודה.

3. התובעת היא ילידת 12.2.48, והייתה מורה בבית הספר מאז שנת 1995. הנתבעים הם בית הספר, שבו ארעה התאונה הנטענת; המועצה המקומית מבשרת ציון (להלן: המועצה), שמבנה בית הספר מצוי בבעלותה ומדינת ישראל - משרד החינוך (להלן: "משרד החינוך"), כמעביד התובעת.

4. לגבי נסיבות התאונה טוענת התובעת (בסעיף 5(א) לכתב התביעה), כי: "ביום 13.1.00 שעה 30:09 ו/או בסמוך לכך, עת ירדה התובעת במדרגות חצר בית הספר, נתקלה בפסי ברזל הקיימים מעל תעלה המיועדת לניקוז מי גשמים ואשר קיימת בקצה גרם המדרגות". התובעת ממשיכה וטוענת (בסעיף 5(ב) לכתב התביעה) כי: "כתוצאה, נפלה התובעת על הרצפה, נפגעה בכף רגלה השמאלית וריסקה את עצם העקב - קלקנאוס (להלן: התאונה)". לטענת התובעת בשל פציעתה בתאונה היא נאלצה לפרוש מעבודתה כמורה ונגרמו לה נזקים נוספים. התובעת טוענת (בסעיפים 16 ו-17 לכתב התביעה) כי הנתבעים אחראים לפצותה בגין נזקיה בשל ליקויים בטיחותיים שהיו במדרגות הכניסה ובסבכת הניקוז.

5. בכתב הגנתה (בסעיף 6(ב)) טוענת המועצה, כי לא עוולה כלפי התובעת, וכי יש לדחות התביעה נגדה. היא טוענת, בין היתר, כי: "התאונה קרתה כיון שהתובעת נזעקה כאשר נאמר לה כי לרכבה עומדים לרשום דו"ח, ובעקבות זאת הלכה בפזיזות ותוך התעלמות מנתוני השטח אשר היו ידועים לה היטב, ומעידתה של התובעת היא איפוא תוצאה של פזיזותה ורשלנותה המכרעת והבלעדית".

6. בכתב הגנתו טוען משרד החינוך (בסעיף 9), כי בית הספר הינו בבעלותה ותחת אחריותה של המועצה, מבחינת אחזקתו והפיקוח עליו, וכי אין בפיקוח הפדגוגי או המינהלי שלו כדי להטיל עליו אחריות לאירועים הנטענים על ידי התובעת. בהמשך הדברים הצטרף משרד החינוך לטענת המועצה ביחס לאחריותה הבלעדית של התובעת לתאונה הנטענת.

7. בהמשך הדרך שלח משרד החינוך הודעת צד שלישי נגד המועצה, והאחרונה שלחה הודעת צד שלישי נגד אלי ראובן בניה והשקעות בע"מ, שהייתה החברה הקבלנית שביצעה את עבודות הבניה בבית הספר (להלן: "הקבלן"), וגם נגד בית הספר ומשרד החינוך.

נבו הוצאה לאור בע"מ nevo.co.il המאגר המשפטי הישראלי

8. בכתב הגנתו טען הקבלן, כי ביצע את עבודות הבניה תחת פיקוח צמוד של מפקח מטעם המועצה, שווידא כי הבניה בוצעה בהתאם לתוכניות שהוכנו על ידי המועצה, או מי מטעמה, ונמסרו לו לאחר שעברו תהליך ביקורת על ידי מפקחים מטעם המועצה.

9. בקדם משפט מיום 18.11.02 הוסכם כי משרד החינוך והמועצה ייראו כמסתמכים על כתבי ההגנה שהגישו לתביעה גם לעניין ההודעות צד שלישי שנשלחו אליהם.

10. בית הספר לא התגונן, הן במעמדו כנתבע, הן במעמדו כצד שלישי.

11. נסיונות להביא את הצדדים לידי פשרה לא צלחו, ועל כן ניתנו הוראות מתאימות בנוגע להגשת ראיות, והתיק נקבע להוכחות.

12. התובעת הגישה תצהירי עדות ראשית שלה ושל בעלה, מאיר כהן, ומאוחר יותר של בתה שירי כהן, ששימשה מורה מחליפה בבית הספר, וכן חוות דעת של המהנדס מדמוני. המועצה הגישה שלשה תצהירי עדות ראשית: של חוה שיטרית מהנדסת המועצה, של אהובה דוד מנהלת לשכה לפניות הציבור במועצה, ושל חוקר, שצירף לתצהירו תמונות שצילם בבית הספר ב-1.5.00. כמו כן הגישה המועצה חוות דעת של המהנדס גיל. מטעם משרד החינוך הוגשו שני תצהירי עדות ראשית: של אורית בורלא מנהלת בית הספר דרור, ושל שלגית אליהו מנהלת גף כוח אדם בהוראה במשרד החינוך. מטעם הקבלן הוגש תצהיר עדות ראשית של אלי ראובן.

13. לנוכח העמדות הקוטביות של המהנדסים הנ"ל מונה המהנדס שמחה פלדמן כמומחה מטעם בית המשפט בתחום ההנדסי.

14. מומחה נוסף מטעם בית המשפט מונה בתחום הרפואי. היה זה ד"ר אורי פרנקל, אשר מונה לנוכח המחלוקת בין מומחי הצדדים בשאלת הנכות שנותרה לתובעת עקב התאונה הנדונה. לפרטי קביעותיהם של המומחים הרפואיים נגיע להלן, במסגרת הדיון בענייני הנזקים.

15. בכמה ישיבות הוכחות נחקרו המצהירים שפורטו לעיל, ונחקר גם המומחה ההנדסי מטעם בית המשפט. בעלה של התובעת נחקר פעמיים – פעם על תצהירו ופעם בקשר להגשת 16 תמונות של מקום התאונה שלטענתו צילם בסמוך לאחר קרות התאונה, ולא צורפו לתצהירו או לגילוי המסמכים. לגבי תצהירה של בת התובעת הוסכם, כי הוא יימשך מהתיק, בשל הגשתו המאוחרת.

16. לאחר כל אלה, ולאחר שאלות הבהרה נוספות שנשלחו על ידי הצדדים למהנדס פלדמן (לאחר הסכמה בקשר לכך), נקבעו מועדים להגשת סיכומי הצדדים.

נבו הוצאה לאור בע"מ nevo.co.il המאגר המשפטי הישראלי
D:\Documents\Documents\Work\קבוצת סימני ערך\דורית פילו\פסקי דין\s01013669-177 (1).doc

17. הגשת סיכומי התובעת והנתבעים התארכה הרבה מעבר למועדים שנקבעו. לאחר עיון בתיק נמצא כי הקבלן (שלא היה מיוצג במועד זה לאחר שבא כוחו שוחרר מייצוגו ב-19.3.08) לא הגיש סיכומים. גם לאחר מהלכים נוספים שננקטו כדי להביא לכך שיימסרו לו סיכומי יתר הצדדים, לא הוגשו סיכומים מטעמו.

18. לאחר שעיינתי בסיכומים שהוגשו סברתי, כי יש מקום לקיים דיון נוסף, בטרם הכרעה. בדיון שהתקיים ביום 15.2.09 נשמעו רעיונות שונים לפשרה, ונקבע, כי אם יישאר צורך בהכרעה, תבוא עתירה לכך. ביום 2.3.09 התקבלה הודעה לפיה משא ומתן לפשרה לא צלח.

19. בהמשך הדרך התברר, שמאמצי הפשרה נשאו פרי כלשהו, שכן ב-11.3.09 הופנתה תשומת הלב לכך שכל הנתבעים הגיעו, בינם לבין עצמם, להסדר חלוקת אחריות, לפיו ככל שהתביעה לא תידחה, תתחלק האחריות באופן שהמועצה תשא במחצית ממנה, ואילו בית הספר ומשרד החינוך ישאו במחצית השניה. לפיכך, לא מתבקשת הכרעה בשאלה זו, וכמו כן מתייתרת שאלה ההכרעה בהודעות לצדדים השלישיים, למעט בזו שנשלחה לקבלן.

20. לאחר כל שתואר לעיל, הגיעה שעת הכרעה, לגבי מה שנותר להכריע בו.

ב. תוצאה סופית בקליפת אגוז

21. לאחר שקילת טענות הצדדים, על רקע מכלול החומר שלפניי, הגעתי לתוצאה המורכבת הבאה:

א. **דין התביעה נגד הנתבעים להתקבל, תוך ייחוס אשם תורם משמעותי לתובעת, שאת שעורו אני מעמיד על 20%**.

ב. **לגבי חלוקת האחריות בין הנתבעים יחול מה שהוסכם ביניהם, כמצוין לעיל, בסעיף 19**.

ג. **ההודעה לצד שלישי שנשלחה לקבלן תידחה, ללא צו להוצאות**.

ד. **לעניין סכומי הפיצויים והניכויים יחול מה שייקבע להלן בקשר אליהם**.

22. אסביר להלן כיצד הגעתי לתוצאה האמורה.

ג. סבכת הניקוז היא התקן מסוכן

23. רחבת הכניסה לבית הספר – ובכלל זה, גרם המדרגות וסבכת הניקוז – נבדקו וצולמו לפני ולפנים על ידי חוקר מטעם המועצה, ע"י שלושת המומחים ההנדסיים ועל ידי בעלה של התובעת. ביחס לתמונות השונות נעשו נסיונות שונים לגזור מגוון תוצאות בקשר לתקינות גרם המדרגות והסבכה.

נבו הוצאה לאור בע"מ nevo.co.il המאגר המשפטי הישראלי

24. איני נותן משקל רב לתמונות שצולמו על ידי החוקר מטעם המועצה, ולתמונות שצולמו על ידי בעלה של התובעת. שני אלה אינם מהנדסים או מומחים, והם אינם כשירים לתת הקשרים הנדסיים או בטיחותיים למלאכת הצילום ולתמונות שבעקבותיה.

25. לגבי חוות הדעת שהוגשו מטעם הצדדים, ניכר שהן מגמתיות. אחת מכוונת לכך שרחבת הכניסה לבית הספר, ובכלל זה סבכת הניקוז והמדרגות, עומדות בתנאים הקבועים בתקנות ובתקן; השניה גורסת ההיפך הגמור בקשר לאותו מקום, מכח אותן תקנות ואותו תקן.

26. בהמשך למצב העניינים שתואר לעיל, מונה המהנדס פלדמן כמומחה מטעם בית המשפט, קביעותיו בקשר לסבכת הניקוז מקובלות עליי. בחוות דעתו ובתשובותיו לשאלות הבהרה קובע המהנדס פלדמן חד משמעית, כי הסבכה האמורה הינה התקן מסוכן, וזאת גם, אך לא רק, בשל אי התאמתה לדרישות הקבועות ב<u>תקנות התכנון והבניה</u> (בקשה להיתר, תנאיו ואגרות), תש"ל-1970 (להלן: "התקנות") ובתקן הישראלי. בחוות הדעת קובע המהנדס בעניין סבכת הניקוז כדלקמן:

> **"הרשת הבלתי תקנית הן בטבעה והן בהתקנתה בצרוף הבלאי שבה הופך אותה למפגע בטיחותי לכל המשתמש במבנה ביה"ס-מבנה ציבורי ועל כן יש להחליפה לאלתר.**
> **מעבר לכך, הסבכה עשויה פלחי מתכת, אשר רותכו לפרופיל תחתון בצורה מאולתרת ולא מקצועית.**
> **צורת חיבור זו של הפרופילים (במרחקים גדולים של כ-1 מ' בין פלחים תחתונים) כשגם לא נעשה ציפוי/גלוון/צבע – גורם לחלודה מואצת, לניתוק הפלחים מהפרופיל התחתון ולשקיעת הפלחים ובכך מהווה סכנה למשתמש ברשת.**
> **<u>מסקנה: הרשת שהותקנה הינה אלמנט מסוכן</u>** (ההדגשה במקור – ר.י.)".

מסקנתו של המהנדס פלדמן מבוססת על קביעתו, כי סבכת הניקוז יוצרה באופן רשלני, הן מבחינת אופן ייצורה, הן מבחינת החומרים מהם יוצרה. אופן הייצור הרשלני איפשר האצה של בלאי, שרק החמיר את המסוכנות הטמונה בסבכת הניקוז. בלאי זה ומימד הזמן בו הוא נגרם אינם המרכיבים הבלעדיים למסקנתו של המהנדס פלדמן, שכאמור מתייחסת לרשלנות בייצור הסבכה, המאפשרת לפלחי המתכת שרותכו בה להינתק מהפרופיל התחתון ואף לשקוע ולהוות סכנה למשתמשים בה.

27. בהמשך לכך, איני מקבל את טענות המועצה (בע' 19 לסיכומיה) ומשרד החינוך (בסעיף 11 לסיכומיו), כי אין בבדיקה שנערכה על ידי המהנדס בחלוף שש שנים מיום התאונה כדי להביא לקביעת ממצאים באשר לתקינות הסבכה ביום התאונה, לרבות קשר סיבתי בין מצב הסבכה

נבו הוצאה לאור בע"מ nevo.co.il המאגר המשפטי הישראלי
D:\Documents\Documents\Work\קבוצת סימני ערך\דורית פילו\פסקי דין\s01013669-177 (1).doc

לתאונה. כאמור לעיל, המהנדס פלדמן קובע כי הסבכה לא הייתה תקינה כבר מלכתחילה, מעצם ייצורה.

28. בנוסף למה שנאמר עד כה בדבר התרשמותו המקצועית של המהנדס פלדמן, הוא מבסס עמדתו גם על התקנות ועל התקינה וקובע כי סבכת הניקוז לא עמדה בתקופה הרלבנטית בתקן הישראלי המחייב. בעניין זה איני מקבל את טענת משרד החינוך (בסעיף 15 לסיכומיו) שסבכת הניקוז עומדת בתקינה הישראלית. בתשובות ההבהרה קובע המהנדס פלדמן כי בשנת 1990 חייב התקן יצור סבכת ניקוז מיציקת ברזל בלבד, ולא מריתוך פלחי מתכת. בחקירתו ציין המהנדס כי גם בתקופה הרלבנטית להקמת בית הספר אסור היה להתקין את סבכת הברזל מפלחים, ונדרשה יציקת ברזל דווקא (פרוטוקול 5.11.07, ע' 17, ש' 29-21).

29. מצירוף האמור לעיל אני קובע כי לא הותקנה בבית הספר סבכה שעשויה יציקה אחת, כמתחייב לפי התקן הישראלי שהיה בתוקף כבר משנת 1990 (ראו תשובת הבהרה 6 מיום 28.2.08), וכי הסבכה שהותקנה בבית הספר יוצרה באופן רשלני שאיפשר היווצרותם של פערים אופקיים ושקעים בין פלחי המתכת שרותכו בה.

<u>ד. מקום התאונה ואופן התרחשותה</u>

30. התאונה אירעה ברחבת הכניסה אל בית הספר, אליה מוביל גרם מדרגות בן שלוש מדרגות שבתחתיתו ולכל אורכו מצויה תעלת ניקוז שעליה מורכבת סבכת ברזל ברוחב של 54 ס"מ. גרם המדרגות מורכב משלוש מדרגות שבנויות משני מהלכים באורכים של 2.20 מטר ו-3.2 מטר, ולצידם מעקה בנוי שמעברו השני נבנה מעלה לנכים ועגלות ברוחב של 1.48 מטר (ראו חוות דעת מדמוני ותמונות שצורפו לחוות הדעת של פלדמן ושל גיל).

31. לאחר שעיינתי בחוות הדעת הנ"ל ובתמונות שצורפו להן אני מוצא, כי יש לראות את גרם המדרגות וסבכת הניקוז כמכלול אחד המרכיב את הכניסה לבית הספר. הבחנה בין המדרגות לבין סבכת הניקוז הינה מלאכותית ואין להיתפס לדקויות הגדרה והבחנה בין שני אלה שאינם אלא המשכו הטבעי והפיזי זה של זה.

32. איני מוצא ממש בנסיון הנתבעים לערער את מהימנות גרסת התובעת על ידי יצירת ניתוק בין גרם המדרגות לסבכת הניקוז, ובטענה כי התובעת מסרה גרסאות שונות בקשר למקום ואופן נפילתה (ראו סעיפים 27-23 לסיכומי משרד החינוך; וע' 8-7 לסיכומי המועצה). אכן, במקרה דנן במסמכים הרפואיים הראשונים נכתב כי התובעת נפלה במדרגות (ראו: נ/2-נ/4) והסבכה לא הוזכרה, אך, כאמור, לטעמי יש לראות במדרגות ובסבכה שצמודה להן ומצויה בתחתיתן כמקשה אחת, שרק בחלוף פרק זמן ובפרספקטיבה לאחור יכולה הייתה התובעת "לפרקם" לגורמים ולייחס את פציעתה לסבכה, שבמהלך הדברים הרגיל נתפסה אצלה כחלק בלתי נפרד מגרם

נבו הוצאה לאור בע"מ nevo.co.il המאגר המשפטי הישראלי

המדרגות. גם לשיטת המועצה, הפרדה בין המדרגות לסבכת הניקוז הינה מלאכותית, והיא עצמה מציינת בסיכומיה (בע' 8): "יודגש, איש אינו יכול לרדת במדרגות מבלי לדרוך או לעלות/לרדת/להיתקל בברזלים/רשת הניקוז...".

33. התובעת חזרה בחקירתה מספר פעמים על גרסתה, לפיה היא מעדה ונפלה במהלך המעבר מהמדרגה האחרונה שבגרם המדרגות, כשרגלה באה במגע עם סבכת הניקוז, וכתוצאה מכך נגרם לה הנזק לו היא טוענת (פרוטוקול 16.5.05, ע' 9, ש' 25-21, ושם, ע' 10, ש' 27-26). גרסת התובעת, כי רק לאחר שרגלה באה במגע עם סבכת הניקוז היא מעדה ונפלה, מהימנה עליי.

<u>ה. הנתבעים אחראים כלפי התובעת בגין התאונה</u>

34. ברי כי הנתבעים חבים חובת זהירות (מושגית וקונקרטית) כלפי ציבור הנכנסים בשערי בית הספר, ובוודאי כלפי ציבור התלמידים והמורים הבאים בשעריו.

35. בנסיבות המתוארות, הנתבעים יכולים וצריכים היו לצפות אפשרות שהתקנת סבכת ניקוז שאינה עומדת בתקן הנדרש ויוצרה באופן מאולתר ולא מקצועי תגרום לנזק שייגרם כתוצאה מליקויים אלה.

36. חובת הזהירות הופרה ע"י הנתבעים לאורך זמן רב. בית הספר מצוי בבעלותה ותחת פיקוחה של המועצה. בניין בית הספר נבנה על ידיה באמצעות הקבלן. היא הייתה אחראית לתוכניות הבניה ולפיקוח השוטף על הבניה עצמה, והכל לאחר שהתוכניות לביצוע אושרו על ידי משרד החינוך, שאחראי בנוסף לכך לביצוע ביקורות בטיחות תקופתיות (ראו נוהל 13 מיוחד י"ב, תמוז התשנ"ג, יולי 1993). עבודות הבניה בוצעו ע"י הקבלן על פי תוכניות שקיבל ממשרד פיקוח שהועסק מטעם המועצה. משרד פיקוח זה ליווה את מהלך הקמת בית הספר מהתחלתו ועד סיומו. כך בכלל, וכך באופן ספציפי בעניין סבכת הניקוז, שהתוכניות הקשורות בה הוכנו על ידי מהנדס, ונבחנו על ידי בוחן וע"י הפיקוח, שכולם היו מטעם המועצה (פרוטוקול 26.11.07, ע' 32, ש' 30-17). גם בשלב הבניה וגם בשלב התחזוקה השוטפת של בית הספר, כולל הביקורות התקופתיות, לא נמצא מי שהתריע על הסיכונים הקשורים ברחבה, המתבטאים בקיומה של סבכת ניקוז מסוכנת, שמגיעים אליה לאחר ירידה בגרם מדרגות, גורם שיש בו להגביר הסיכון, לעומת סבכה שעוברים דרכה בהליכה שכולה על מישור אחד.

37. לנוכח כל שנאמר עד כה, יש בסיס איתן לקיומו של קשר סיבתי בין מבנה הזירה שבה אירעה התאונה לבין התאונה שאירעה לתובעת ולנזק שנגרם לה, אשר סבירות רבה שלא היו מתרחשים כך אילו הייתה הזירה שונה ונטולת ליקויים וסיכונים.

38. מכל האמור עד כה עולה, כי נתקיימו כל יסודותיה של עוולת הרשלנות, וכי הנתבעים עוולו כלפי התובעת ואחראים בקשר לתאונה הנדונה.

נבו הוצאה לאור בע"מ nevo.co.il המאגר המשפטי הישראלי

39. בטרם חיתום פרק זה אני מוצא לנכון להדגיש כי לא ביססתי את אחריות הנתבעים על קביעתו של המהנדס פלדמן לפיה גרם המדרגות שמוביל אל בית הספר נבנה בניגוד לתקנה 8.04 (ג) לתקנות. זאת משום שמקובלת עלי טענת המועצה (בע' 13 לסיכומיה) כי התקנה הנ"ל מתייחסת לנגישות נכים. אכן, התקנת מעקה עם בית אחיזה מעל המעקה הבנוי ובית אחיזה נוסף לצד הקיר שממולו הייתה עשויה לתרום תרומה משמעותית לבטיחות המשתמשים העולים ויורדים במדרגות, וייתכן שהיה באלה למנוע או למצער להפחית את עוצמת הפגיעה בתובעת. ניתן היה לזקוף לחובת הנתבעים את היעדרם של אלה גם ללא התייחסות לתקנה זו, ובמסגרת ההתייחסות לעוולת הרשלנות, אך גם ללא מהלך זה מגיעים לכך שהנתבעים עוולו ושיש להם אחריות בקשר לתאונה הנדונה.

<u>ו. אשם תורם של התובעת</u>

40. לצד קביעת אחריותם של הנתבעים, יש לייחס לתובעת אשם תורם משמעותי. זאת בשל מה שיצוין להלן.

41. התובעת עצמה העידה בחקירתה, כי ביום התאונה, שהיה לטענתה יום חורפי, החנתה את מכוניתה בסמוך לבית הספר במקום שהחנייה בו אסורה, כי הייתה בדרכה לצאת אליה, לאחר שתלמיד סיפר לה כי ניידת משטרה נמצאת לידה, וכי במהלך הירידה במדרגות אירעה התאונה (פרוטוקול 16.5.05, ע' 8, ש' 28 – ע' 9, ש' 2). התובעת המשיכה והעידה בקשר לסבכת הניקוז, כי "הברזלים האלה תמיד הרתיעו אותי וירדתי בהם בזהירות" (שם, ע' 13, ש' 20).

42. מקובלת עלי טענת המועצה (בע' 32 לסיכומיה), כי התובעת, בשל החשש מקבלת דו"ח חניה, הזדרזה להגיע למכוניתה, או למצער לא נתנה דעתה דיה למהלך דרכה, ובכך לא נהגה במידת הזהירות הראויה במהלך דרכה על המדרגות וסבכת הניקוז, הן מבחינה אובייקטיבית, הן מבחינה סובייקטיבית. הדבר מקבל משנה תוקף, בזוכרנו כי התובעת עצמה העידה בחקירתה, כי מדובר היה ביום חורפי, אשר בו מתחייבת זהירות מוגברת לעומת יום רגיל.

43. לצורך קביעת שעורו של האשם התורם יש לשקול שיקולים שונים. בענייננו יש משקל רב לכך שהנתבעים הם יוצרי הסיכון, ושמבחינתם מדובר בעוולה מתמשכת על פני זמן רב, ושלעומתם מבחינת התובעת המדובר בחוסר זהירות רגעי, אם כי, כזה שבא לעולם במקום שבו התובעת מודעת לקיומו של סיכון.

44. בהתחשב במכלול אני מוצא לנכון לקבוע כי שעור אשמה התורם של התובעת הוא 20%.

נבו הוצאה לאור בע"מ nevo.co.il המאגר המשפטי הישראלי

ז. יש לדחות את ההודעה לצד שלישי נגד הקבלן

45. הקבלן הגיש כתב הגנה להודעה ששלחה אליו המועצה, הגיש תצהיר ואף נחקר בחקירה נגדית. לצד אלה, הוא לא הגיש סיכומים. כאשר לא נתחוור עד תום אם סיכומי יתר הצדדים נמסרו לו כדבעי. לנוכח מסקנתי לגופו של עניין, הרי שמכל מקום דין ההודעה להידחות.

46. תחום אחריותו של הקבלן השתרע על עבודת הביצוע בלבד. מקובלים עליי דברי הקבלן בתצהירו (בסעיף 6) ובחקירתו (פרוטוקול 26.11.07, ע' 32-31), אשר לא נסתרו, כי חלקו הצטמצם לביצוע עבודות הבניה על פי תוכניות שנמסרו לו על ידי המועצה, כשהוא תחת פיקוח של מפקח מטעם המועצה. הדברים אמורים הן לגבי כלל העבודות שביצע הקבלן, הן באורח ספציפי ביחס לסבכה הנדונה. בקשר לסבכת הניקוז עצמה העיד הקבלן בחקירתו הנגדית, כי את הסבכה ואת המדרגות בנה בהתאם לתוכניות ותחת בדיקות של המועצה (שם, ע' 32, ש' 4-3), וכי התוכנית לסבכה הוכנה מטעם המועצה, על ידי הגורמים שפעלו בשירותה: מהנדס, בוחן ומפקח (שם, ע' 31, ש' 30-29).

47. לנוכח כל האמור, אני דוחה את ההודעה לצד שלישי שנשלחה על ידי המועצה לקבלן. עם זאת, במכלול הנסיבות, ובכלל זה פסיביות רבה שגילה הצד השלישי במהלך ההליכים והיעלמותו מהם החל משלב מסוים, באופן שיצר קשיים (כנ"ל, בסעיף 17), אין מקום לפסוק הוצאות לזכותו.

ח. חוליית קישור

48. לאחר שנקבע מה שנקבע בשאלת האחריות, עלינו לעבור לעניינים הקשורים להיקף הנזקים ולשיעור הפיצויים.

49. בתחילה יצוינו עניינים ונתונים שיש להם השלכה כללית לגבי מה שעל הפרק ולאחר מכן נעבור לראשי הנזק הספציפיים העומדים לדיון ולנושא הניכויים.

ט. חוות דעת רפואיות

50. בהמשך למה שכבר צוין לעיל, בסעיף 14, מהלך הדברים בנושא חוות הדעת הרפואיות היה כדלקמן:

א. התובעת צירפה לכתב התביעה חוות דעת בתחום האורטופדי מאת פרופ' מ' ניסקה, אשר לפיה נותרה לה נכות רפואית צמיתה בשיעור 20%.

ב. הנתבעים הגישו חוות דעת נגדית, מאת ד"ר ש' וייס, לפיה נותרה נכות רפואית צמיתה בשיעור 10% בלבד.

ג. שני המומחים הנ"ל הגישו חוות דעת משלימות, אשר במסגרתן התייחס כל אחד לעמדת עמיתו.

ד. לאחר שלא הושגה פשרה על רקע חוות הדעת הרפואיות מטעם הצדדים מונה ביום 5.7.05 ד"ר אורי פרנקל כמומחה מטעם בית המשפט.

נבו הוצאה לאור בע"מ nevo.co.il המאגר המשפטי הישראלי

ביום 29.10.06 נתקבלה חוות דעתו של ד"ר פרנקל, אשר בפרק "בבדיקה" שבמסגרתה נאמר כדלקמן:

"מתהלכת בצליעה קלה.
מתקשה אך מסוגלת לעמוד על קצות האצבעות ועל העקבים בשמאל.
בימין – תקין.
קרסול שמאל – קיים עיבוי בעקב לעומת ימין.
רגישות קלה על פני עצם העקב ובכף הרגל.
הגבלה קלה בתנועה בהשוואה לימין.
הגבלה בינונית בתנועה הסובטלרית בהשוואה לימין.
הגבלה בינונית בתנועה המידטרסלית בהשוואה לימין.
התנועות מלווה (צ"ל כנראה: מלוות – ר.י.) בכאב.
יציבות תקינה ושווה לימין".

בהמשך לכך, בפרק "סיכום ומסקנות" נכתב כדלהלן:

"הגברת כהן נפגעה בעבודתה ונגרם לה שבר מרוסק בעצם העקב השמאלית. טופלה ע"י קיבוע הגפה בגבס, ובהמשך בפיזיותרפיה. השבר התאחה בחיבור גרמי עם דפורמציה ואי סדירות, ונותרו צליעה, כאב, רגישות והגבלה בתנועה כמתואר לעיל.
בגין התאונה הנדונה, נותרה נכות צמיתה בתחום האורתופדי בגובה של 20% לפי סעיף 49(2) ו' מותאם, של התקנות של המוסד לביטוח לאומי".

בתשובות הבהרה מיום 12.12.06 התייחס ד"ר פרנקל למספר עניינים נוספים.

לעניין הנכויות הזמניות הוא קבע כי "**מיום התאונה ובמשך שלושה חודשים הייתה קיימת נכות בגובה של 100% ובמשך כשלושה חודשים נוספים – נכות בגובה של 50%. במשך כשנה לאחר מכן הייתה קיימת נכות בגובה של 30% ולאחר מכן נותרה נכות צמיתה בגובה של 20%**" (תשובה א').

לעניין מגבלות וקשיים עקב הנכות הצמיתה קבע ד"ר פרנקל: "**להערכתי סביר קושי בעמידה ממושכת, הליכה ובמדרגות**" (תשובה ג'). לעניין השלכותיהן של המגבלות על עבודת התובעת בתפקיד מורה השיב המומחה: "**אני ממליץ להפנות שאלה זו לרופא תעסוקתי**" (תשובה ב').

בהמשך נשאל ד"ר פרנקל שאלות הבהרה נוספות (ב-12.6.07). בתשובותיו (מיום 24.6.07) לא היה משום שינוי או תוספת לעומת מה שציין קודם לכן, כפי שהובא לעיל. עניין אחד אשר נתחדד במסגרתן היה אפשרות עריכת ניתוח לשיפור המצב. על כך השיב ד"ר פרנקל (בתשובה ה'):

"באופן כללי ניתן לומר כי הספרות האורתופדית מציינת את שתי גישות הטיפול. השמרנית והניתוחית. ישנם רופאים המעדיפים לטפל באופן שמרני ובמידה שעולה הצורך בהמשך – לנתח באופן מישני ולעומתם,

נבו הוצאה לאור בע"מ nevo.co.il המאגר המשפטי הישראלי

ישנם המעדיפים לבצע טיפול ניתוחי ראשוני. לשתי שיטות הטיפול יש יתרונות וחסרונות.
עפ"י דבריה בפני, וכפי שד"ר וייס מציין בחוות הדעת הרפואית שערך ביום 16.6.02 הומלץ לגב' כהן טיפול ניתוחי אך היא סירבה, ועל כן טופלה בסופו של דבר באופן שמרני".

51. לעניין הפיצויים לא תהיה כל נפקות לקביעת ועדת המל"ל, שכן ההלכה היא שקביעותיה רלבנטיות רק לנושא הניכויים (ראו, למשל: ע"א 354/85 ממן נ' קעטבי, פ"ד מא(2) 113 (1987); ע"א 1098/90 יעקב נ' פיטוסי, תקדין עליון 92(3) 695 (1992) ועוד).

52. לקביעת הוועדה מטעם משרד החינוך לא תהיה נפקות לעניין הנכות הרפואית שתעמוד ביסוד הפיצויים שייפסקו. עם זאת עשויה להיות לה נפקות לעניין השתלשלות העניינים בכל הקשור לעבודתה של התובעת לאחר התאונה.

53. לא יינתן משקל לטענות רפואיות של הנתבעים בדבר בעיות רפואיות אצל התובעת שאינן קשורות לתאונה דנן. זאת בשל כך שלצורך ביסוס טענות כאלה נדרש שיהיה להן עיגון בחוות דעת רפואית (בר"ע 6098/02 זכאי נ' מדינת ישראל, פ"ד מז(3) 651 (1993) ועוד). במקרה דנן אין עיגון כזה בחוות הדעת של המומחה מטעם בית המשפט ואף לא בחוות הדעת של המומחה מטעם הנתבעים.

54. בהמשך לכל שנאמר, נקודת המוצא לצורך פסיקת הפיצויים תהיה נכות רפואית בשעור 20% בגין התאונה הנדונה כקביעת המומחה מטעם בית המשפט. אימוצו של שעור נכות זה כולל בתוכו הימנעות מהפחתה כלשהי בשל כך שהתובעת לא נותחה. לנוכח תשובת ההבהרה הנ"ל של ד"ר פרנקל, יחד עם גישת הפסיקה שלא בנקל תבוצע הפחתה בשל הימנעות מניתוח, אין מקום לכל הפחתה במקרה דנן.

<u>י. ממצאים ונתונים כלליים בדרך לפסיקת הפיצויים</u>

55. בטרם נעבור לדיון ספציפי בראשי הנזק שעל הפרק חשוב לציין את הממצאים והנתונים הבאים, אשר יש להם השלכה מקפת על מכלול מה שעומד לדיון ולהכרעה:

א. התובעת הייתה כבת 52 שנה במועד התאונה, ובמועד פסק הדין היא כבת 61 שנה.

ב. לעניין שכרה של התובעת עובר לתאונה מצויים הנתונים בידי הנתבעת 3, אשר בהגינותה ציינה בסיכומיה סכום עדכני שאינו נופל מן הסכום שהתובעת ציינה בסיכומיה. השכר שיובא בחשבון לצורך פסק דין זה יהיה במעוגל 7,550 ₪ לחודש בערכים של מועד פסק דין זה.

ג. מאז התאונה לא חזרה התובעת לעבודה. ביום 31.10.00 היא פרשה לגמלאות מעבודת ההוראה, ומאז אינה עובדת בעבודה כלשהי.

נבו הוצאה לאור בע"מ nevo.co.il המאגר המשפטי הישראלי

ד. אין מחלוקת כי בתקופת העדרותה של התובעת מעבודה, עד פרישתה, היא קיבלה שכר מלא. התובעת טוענת כי היה זה על חשבון ימי מחלה (פרוטוקול 16.5.05, ע' 20, ש' 19-20 ; סעיף 62(א) של סיכומיה).

ה. לגבי שעור הפנסיה החודשית של התובעת יש הסכמה בין התובעת לבין הנתבעת 1 כי מדובר בסכום מעוגל של 4,000 ₪. לשיטת הנתבעים 2 ו-3 המדובר בסכום עדכני מעוגל של כ-4,150 ₪. מדובר בפער לא גדול, ולנוכח פסיקת הפיצוי בנושא השכר באורח גלובלי אין צורך בהכרעה חדה בהקשר זה.

ו. התובעת לקתה בהגזמות מרובות לעניין חומרת מצבה בתקופות שונות. זאת הן לפני המומחה מטעם בית המשפט הן במסגרת עדותה. כך במיוחד לעניין היזקקות למכשירים שונים, אשר בקשר אליה נאלצה לאשר כי אין כל מסמך רפואי התומך בצורך כזה (פרוטוקול 16.5.05, ע' 19-17). בעלה של התובעת גם אישר כי היו לתובעת נסיעות לחו"ל בתקופות שבהן היא טוענת שהיו לה מגבלות קשות (ראו המובא בע' 40-39 של סיכומי הנתבעת 1).

ז. התובעת ציינה שאלמלא התאונה הייתה פורשת מעבודת הוראה בגיל 65 (סעיף 28(ב) לתצהירה וסעיף 56 לסיכומיה). בהמשך לכל שצוין לעיל, ובין היתר לנוכח הגזמותיה של התובעת, הרי שאני נותן עדיפות לעדותה של המנהלת אורית בורלא לעניין זה שעוד בטרם התאונה הרהרה התובעת ודיברה ברצינות על אפשרות פרישה קרובה מעבודת הוראה. דברי עדה זו ביחס לתובעת מתחזקים בדברים אחרים שלה, אשר לא נסתרו, כי המערכת מעודדת פרישה מוקדמת של מורים באמצעות תנאי פרישה טובים במיוחד, וכי תופעה רווחת היא שמורים ותיקים פורשים בגיל 56-55 ויש שאף פורשים בגיל 51-50 בעקבות העידוד לכך ותנאי הפרישה הטובים (פרוטוקול 27.5.07, ע' 20, ש' 28-21 ; שם, ע' 26, ש' 29-25). במצב עניינים זה, וכאשר נכותה של התובעת בגין התאונה אינה כזו שיש בה למנוע כליל עיסוק בהוראה או עיסוק אחר, ובכל זאת התובעת נמנעת מכל עבודה, הרי שגם מבלי לייחס משמעות לבעיות רפואיות שהיו לתובעת לפני התאונה (כמוסבר לעיל, בסעיף 53) אין לזקוף לחובת התאונה דנן פגיעה משמעותית בהשתכרות ובכושר ההשתכרות של התובעת. בהמשך לכך נקודת המוצא לצורך פסיקת הפיצויים תהיה שהנכות שבגין התאונה הקדימה את הפרישה של התובעת מעבודת הוראה במידת מה, בכך שפרשה בהיותה כבת 52 במקום בגיל 56, וכמו כן ניתן לראות בתוצאותיה צמצום הסיכוי הלא גדול שהתובעת הייתה עוסקת לאחר פרישתה מהוראה בעיסוק אחר שהכנסה בצידו.

<u>יא. הפסדי השתכרות וכל הנלווה</u>

56. התובעת עותרת לפיצויים נפרדים עבור כל אחד מאלה: הפסדי שכר בעבר, תנאים סוציאליים בעבר, הפסד ימי מחלה, הפסדי שכר בעתיד, תנאים סוציאליים בעתיד ופנסיה. לנוכח כל שנאמר ושנקבע לענין השלכותיה של התאונה, יחד עם השלב הכרונולוגי שבו אנו מצויים (כשהתובעת כבר כבת 61 שנה ואחרי פרישה צפויה גם אלמלא התאונה), אין מקום לפיצול רב זרועות שכזה. יש מקום דווקא לפסיקת פיצוי גלובלי, אשר ישקלל כל מה שרלבנטי.

נבו הוצאה לאור בע"מ nevo.co.il המאגר המשפטי הישראלי

57. עיון בסיכומי הצדדים מעלה כי לגבי כל מה שקשור בהפסדי שכר ובעניינים הנלווים להם שפורטו לעיל עותרת התובעת לפיצוי בסכום כולל של כ-750,000 ₪ וזאת לאחר שהיא מביאה בחשבון את סכומי הפנסיה החודשיים שהיא מקבלת (כנ"ל בסעיף 55 ה). הנתבעת 1 מציעה סכום כולל של כ-60,000 ₪, לאחר שהיא מביאה בחשבון את סכומי הפנסיה החודשיים שמקבלת התובעת. הנתבעים 2 ו-3 מציעים סכום כולל של כ-270,000 ₪, מבלי להביא בחשבון את סכומי הפנסיה הנ"ל (וזאת בשל טענתם בסעיף 73 של סיכומיהם לעניין האופן שבו יש לנהוג ביחס לאותם סכומים).

58. לאחר שקילה ושקלול של המכלול בהמשך לכל אשר צוין לעיל (ובמיוחד בסעיף 55), אני מגיע לכלל מסקנה כי **<u>עבור כל שנכלל במסגרת פרק זה של פסק הדין יש מקום לפסוק סכום גלובלי כולל של 450,000 ₪ למועד פסק דין זה (כאשר בפסיקת סכום זה לא הבאתי בחשבון את סכומי הפנסיה החודשיים שהתובעת מקבלת, ולקראת חיתום פסק הדין תבואנה הוראות לגבי מה שקשור בסכומי פנסיה אלה)</u>**.

<u>יב. עזרת הזולת (עבר ועתיד)</u>

59. לגבי מה שנכלל בפרק זה של פסק הדין עותרת התובעת לפיצוי בסכום כולל של יותר מ-650,000 ₪. סכום גבוה זה מורכב מעתירה לפיצוי בסך לא רחוק מ-300,000 ₪ עבור עזרת בני משפחה והעסקת מטפלות ועוזרות בעבר וסכום גבוה מ-380,000 ₪ עבור עזרת הזולת בעתיד. הנתבעת 1 מציעה סך 17,500 ₪ לעבר ו-30,000 ₪ לעתיד. הנתבעים 2 ו-3 מציעים לפסוק כ-15,000 ₪ לתקופת הנכויות הזמניות, ולתקופה שלאחר מכן – לפסוק פיצוי לפי עזרה בהיקף שעתיים בשבוע עד הגיע התובעת לגיל 65 (לפי המצוין בסעיף 69 של סיכומיהם) או עד גיל 67 (לפי המצוין בסעיף 54 של סיכומיהם).

60. לנוכח הגזמותיה של התובעת (כמצוין למשל בסעיף 55(ו) דלעיל) יש לנקוט זהירות יתר ביחס לטענותיה בכל הקשור לעזרת הזולת. בהמשך לכך ובכלל יש מקום לתת משקל מרכזי לנכויות שקבע המומחה מטעם בית המשפט ולעזרת הזולת העשויה להיות מוצדקת בעקבותיהן. מובן שיש להתחשב גם בכך שהתובעת העסיקה עזרה בשכר עוד לפני התאונה (פרוטוקול 16.5.05, ע' 4, ש' 26-17 ; ע' 22, ש' 19-11) ויש לפצות רק על תגבורת העזרה שתימצא מוצדקת עקב התאונה.

61. לאחר שקילת המכלול, יש מקום לפסוק הפיצוי המוצע בסעיפים 54-51 של סיכומי הנתבעים 2 ו-3 המבוסס על הוצאה נוספת של כמה מאות שקלים לחודש. עם זאת, אין לקבל הטענה כי פיצוי זה צריך לכסות גם את תגבורת העזרה מצד בני המשפחה (כמצוין בסעיף 55 של אותם סיכומים).

נבו הוצאה לאור בע"מ nevo.co.il המאגר המשפטי הישראלי
D:\Documents\Documents\Work\קבוצת סימני ערך\דורית פילו\פסקי דין\s01013669-177 (1).doc

יש לקבל שמצד בני המשפחה נדרש מאמץ רב מזה שבימי שגרה, אשר הוקדש לא רק לעבודות הבית במקום התובעת אלא גם לשירותים אישיים מסויימים לתובעת.

62. בהמשך לכל שנאמר לעיל **אני פוסק לתובעת עבור כל הקשור בעזרת הזולת בעבר סכום כולל של 50,000 ₪ למועד פסק דין זה הכולל בין היתר הפרשי הצמדה וריבית עד מועד זה**.

63. **לענין עזרת הזולת בעתיד** – בהתחשב בתמונה הכוללת, לרבות בעובדה שבגיל מתקדם היתה התובעת צפויה להגביר העזרה גם אלמלא התאונה, **אני פוסק סכום גלובלי בסך 50,000 ₪**.

יג. הוצאות רפואיות, אביזרים ונסיעות (עבר ועתיד).

64. התובעת עותרת לפסיקת פיצוי בסך 25,000 ₪ עבור הוצאות רפואיות ואביזרים בעבר (סעיפים 80-83 של סיכומיה) ולפיצוי נוסף בסך 10,000 ₪ עבור נסיעות בעבר (סעיפים 84-86 של סיכומיה). בכל הנוגע לעתיד מרכזת התובעת את כל הנ"ל תחת קורת גג אחת, כאשר את הנסיעות היא מייחדת לכאלה המיועדות לטיפולים רפואיים, ועותרת עבור כל אלה לפיצוי בסך כולל של 35,000 ₪ (סעיפים 111-113 של סיכומיה). הנתבעים טוענים כי עבור כל הנ"ל אין מקום לפסיקת פיצוי כלשהו, ולכל היותר יש לפסוק סך 6,600 ₪ בקשר אליהם (ראו ע' 46 של סיכומי הנתבעת 1).

65. **בכל הנוגע לעתיד** – מקובלת עלי טענת הנתבעים כי בהעדר כל קביעה מצד המומחה מטעם בית המשפט, וגם לא מטעם מומחה התובעת, בדבר צורך בטיפולים רפואיים או באביזרים אין מקום לפסיקת פיצוי כלשהו עבור כל המבוקש לעתיד. זאת אף מבלי להזקק לטענה כי אפילו היה נקבע צורך כזה, הרי שבהיות התאונה תאונת עבודה היה על המל"ל לשאת בכל ההוצאות שבהקשרים אלה.

66. **בכל הנוגע לעבר** – הרי שלאחר שקילת המכלול – ובכלל זה הקבלות שהוגשו ומידת ההצדקה לייחסן לתאונה, בהתחשב גם בהגזמות שמצד התובעת – **אני פוסק פיצוי בסכום כולל של 10,000 ₪ למועד פסק דין זה הכולל בין היתר הפרשי הצמדה וריבית עד מועד זה**.

יד. הוצאות כלליות

67. בנוסף להוצאות שעניינן נדון בפרק הקודם של פסק הדין עותרת התובעת לפיצוי בסכום כולל של 47,336 ₪ עבור מה שהיא מכנה "הוצאות כלליות". עיון בטיעוניה בקשר לכך מגלה כי המדובר בתביעה בסך 22,872 ₪ עבור אוכל מוכן שרכשה התובעת במשך 6 חודשים לאחר התאונה ובתביעה בסך 24,464 ₪ עבור התעמלות במכון כושר בעבר (סעיפים 91-95 של סיכומי התובעת). הנתבעים טוענים כי אין מקום לפסיקת פיצוי כלשהו עבור הנ"ל.

נבו הוצאה לאור בע"מ nevo.co.il המאגר המשפטי הישראלי

68. מכח טענותיהם של הנתבעים, ובעיקר אלה של הנתבעים 2 ו-3 אשר הרחיבו יותר בקשר לכך (בסעיפים 65-64 של סיכומיהם) ובתיתנו דעתנו שוב להגזמות המרובות מצד התובעת יש לדחות את התביעה לגבי מה שנכלל בפרק זה של פסק הדין.

<u>טו. נזק לא ממוני</u>

69. התובעת עותרת לכך שייפסק לה עבור נזק לא ממוני סך 500,000 ₪ לכל הפחות (סעיף 119 של סיכומיה, על יסוד הנטען קודם לכן בסעיפים 118-114 של אותם סיכומים). הנתבעים מציעים סכומים שבין כ-70,000 ₪ לכ-80,000 ₪ (סעיף 71 של סיכומי הנתבעים 2 ו-3; ע' 40 של סיכומי הנתבעת 1).

70. לגבי ראש נזק זה הצעותיהם של הנתבעים לוקות לא רק בקימוץ יתר, אלא גם בעצם ההתבססות על הפיצוי המתקבל לפי חוק פלת"ד אשר אין לו כל רלבנטיות לפסיקת הפיצויים המונחת לפתחנו במקרה דנן (ראו למשל ע"א 3843/90 אוחיון נ' מדינת ישראל, תק' על' 93(3) 428 (1993) והאסמכתאות המוזכרות שם). מנגד התובעת מפריזה בסכום שהיא עותרת לו, ואין פלא בכך שכן היא מתבססת לצורך הגעה אליו על טענות שלה עצמה, אשר כבר נקבע לגביהן כי הן מוגזמות מאוד ואינן עולות בקנה אחד עם קביעות המומחה מטעם בית המשפט ואף לא עם דברים שמפי התובעת ובעלה.

71. לאחר הבאה בחשבון של המכלול – ובין היתר שעור הנכות הצמיתה, גיל התובעת במועד התאונה והנכויות הזמניות הממושכות – **<u>אני פוסק בראש נזק זה סכום כולל של 150,000 ₪ הכולל בין היתר ריבית עד מועד פסק הדין</u>**.

<u>טז. ניכוי גמלאות המל"ל</u>

72. התובעת כלל לא מתייחסת בסיכומיה לכל הקשור בניכויים. הנתבעים טוענים כי יש לנכות את גמלאות המל"ל, והנתבעת 1 אף מציינת כי מדובר בגמלאות המסתכמות בעדכון ב-74,341 ₪ (ע' 48 של סיכומיה).

73. במצב העניינים שבו אנו מצויים ברי כי יש לנכות את גמלאות המל"ל. בהתחשב גם בפרק הזמן שחלף ממועד הגשת סיכומי הנתבעת 1 **<u>ינוכה סכום מעוגל של 77,000 ₪ למועד פסק דין זה</u>**.

<u>יז. מענק פנסיה ופנסיה חודשית</u>

74. התובעת אישרה כי בעקבות פרישתה המוקדמת זכתה למענק מאגף הגמלאות של משרד האוצר בסך כ-73,000 ₪ (פרוטוקול 16.5.05, ע' 22, ש' 8-7).

נבו הוצאה לאור בע"מ nevo.co.il המאגר המשפטי הישראלי

75. הנתבעת 1 טוענת (בע' 48 של סיכומיה) כי יש לנכות סכום זה, העולה בעדכון למועד הגשת סיכומיה לכדי 84,358 ₪, שכן אילו עבדה התובעת עד גיל 60 לא הייתה זוכה לקבל מענק זה.

76. הנתבעים 2 ו-3 טוענים (בסעיף 73 של סיכומיהם) כי לגבי מענק זה וגם לגבי סכומי הפנסיה החודשיים יש לפעול לפי סעיף 60 לחוק שירות המדינה (גמלאות) [נוסח משולב], תש"ל-1970 (להלן: חוק הגמלאות). נתבעים אלה טוענים, כי מכח אותו סעיף יהיה על התובעת לבחור לגבי מה שיגיע לה מהם, בין הפיצויים שייפסקו לה בפסק הדין דנן לבין הסכום המצטבר של מענק הפנסיה וסכומי הפנסיה החודשיים, לתקופה שעד המועד שייקבע שבו הייתה התובעת פורשת גם אלמלא התאונה. משום מה מגיעים נתבעים אלה לתוצאה שונה מזו שמגיעה אליה הנתבעת 1 בעניין שוויו של המענק לאחר עדכון, והם מגיעים לסכום שהוא יותר מכפול מן הסכום שהנתבעת 1 מגיעה אליו.

77. התובעת אינה מתייחסת לאופן שבו יש לפעול ביחס לסכום המענק בעוד שלגבי סכומי הפנסיה החודשיים היא פעלה בהתאם למצוין לעיל בסעיף 57 של פסק הדין.

78. לאחר בחינת המכלול ביחס למענק הפנסיה ולסכומי הפנסיה החודשיים ובהמשך למה שצוין לעיל בסוף סעיף 58 של פסק דין זה הרי שמי שזכאי להפחתת חיוביו בשל אלה הם רק הנתבעים 2 ו-3. כמו כן לעניין סכומים אלה יש לפעול באופן העולה מסעיף 60 לחוק הגמלאות (ולא באופן של ניכוי). הסכום הרלבנטי של שווי המענק יעמוד על סכום מעוגל של 87,000 ₪ למועד פסק דין זה (עדכון הסכום שצוין לעיל בסעיף 75 של פסק דין זה, לנוכח ההערה שבסוף סעיף 76).

יח. סיכום וסיום

79. לאחר שנקבע כל שנקבע לעיל לעניין האחריות, סכומי הפיצויים, ניכוי גמלאות המל"ל והכספים הפנסיוניים, יש מקום להורות על הפעולות שיש לבצע כדי להגיע ליישום אופרטיבי של מה שנפסק.

80. **הפיצויים שנפסקו מסתכמים ב-710,000 ₪** (הסכום המתקבל מצירוף הסכומים שנפסקו לעיל בסעיפים 66,63,62,58 ו-71 של פסק דין זה).

81. הפעולה הראשונה שיש לבצע היא ניכוי 20% מן הסכום הכולל הנ"ל בגין האשם התורם שנזקף לחובת התובעת (כאמור לעיל בסעיף 44 של פסק דין זה). כך עולה ממה שנפסק למשל בע"א 524/86, 704 לוי נ' חקשוריאן, פ"ד מב(4) 37 (1988) ובאסמכתאות שם.
80% מן הסך 710,000 ₪ הם 568,000 ₪.

נבו הוצאה לאור בע"מ nevo.co.il המאגר המשפטי הישראלי

82. מן הסך 568,000 ₪ יש להפחית 77,000 ₪ בגין גמלאות המל"ל (כאמור לעיל בסעיף 73 של פסק דין זה). לאחר הפחתה זו **מגיעים לסכום 491,000 ₪**.

83. לנוכח ההסכמה בין הנתבעים בדבר החלוקה ביניהם (כנ"ל בסעיף 19 של פסק דין זה) ומה שנקבע בעקבותיה (בסעיף 21(ב) דלעיל) יתחלק הסך 491,000 ₪ לשני חלקים, **באופן שחלקה של הנתבעת 1 יעמוד על 245,500 ₪ וחלקם של הנתבעים 2 ו-3 יעמוד על סכום זהה**.

84. בהמשך למה שנקבע לעיל אנו מגיעים למצב עניינים זה:

א. **על הנתבעת 1 לשלם לתובעת את הסך 245,500 ₪.**

ב. **לגבי הנתבעים 2 ו-3 – על התובעת לבחור בין שתי אפשרויות אלה: האחת – לגבות מהם את הסך הנ"ל ולהחזיר להם את המענק בשווי 87,000 ₪ למועד פסק דין זה ואת סכומי הפנסיה החודשיים לתקופה שמ-31.10.00 (המועד בו פרשה התובעת לגמלאות) עד 12.2.04** (שבו הגיעה התובעת לגיל 56, ונקבע לעיל בסעיף 55(ז) כי הייתה פורשת גם אלמלא התאונה), **כאשר על כל תשלום חודשי יש להוסיף הפרשי הצמדה וריבית ממועד תשלומו עד מועד פסק דין זה; השניה – הימנעות מגביית הסך הנ"ל והותרת הסכומים הפנסיוניים בידיה.**

85. לעניין שכ"ט עו"ד והוצאות משפט אני קובע כדלקמן:

א. בחישוב גס נראה כי הסכום שעל הנתבעים 2 ו-3 לשלם לתובעת שקול בערך לסכומים שנתבעים אלה כבר שילמו לה כסכומים פנסיוניים. נמצא שתהא בחירתה של התובעת מכח סעיף 60 לחוק הגמלאות אשר תהא לא היה בתביעתה ובהליכים דנן כדי לזכותה בסכומים נוספים מאת נתבעים אלה. במצב עניינים זה **אין צו להוצאות ביחסים שבין התובעת לבין הנתבעים 2 ו-3 וכל אחד מצדדים אלה ישא בהוצאותיו**.

ב. **הנתבעת 1 תשלם לתובעת בנוסף לסך 245,000 ₪ גם שכ"ט עו"ד בסך 20% מסכום זה, בצירוף מע"מ, וכן תשלם לה הוצאות משפט בסכום מעוגל של 11,000 ₪ למועד פסק דין זה**, המביא בחשבון את ההוצאות שהוציאה התובעת עבור חוות הדעת (כמפורט בסעיף 96 של סיכומי התובעת) ואת אגרת המשפט ששילמה התובעת עם הגשת התביעה. אין בטענה הלקונית שבע' 47 של סיכומי הנתבעת 1 כדי להצדיק פסיקת סכום שונה.

ג. כפי שצוין לעיל בסעיף 21(ג) של פסק דין זה – **אין צו להוצאות בקשר להודעה לצ"ג ששלחה הנתבעת 1 נגד הקבלן**.

86. בהמשך לכל שנקבע לעיל, **הנתבעת 1 תשא ביתרת האגרות שיש לשלם בקשר להליכים בתיק דנן**.

ניתן בהעדר הצדדים היום, כ"ח בניסן תשס"ט (22 באפריל 2009). המזכירות תשלח את פסק הדין אל באי-כח הצדדים וכן אל הצד השלישי אלי ראובן בנייה והשקעות בע"מ (לפי המען משק 68, מושב אבן ספיר ולפי המען רח' בית הדפוס 12, ירושלים).

נבו הוצאה לאור בע"מ nevo.co.il המאגר המשפטי הישראלי
D:\Documents\Documents\Work\קבוצת סימני ערך\דורית פילו\פסקי דין\s01013669-177 (1).doc

רפאל יעקובי 54678313-13669/01

רפאל יעקובי- שופט

נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

נבו הוצאה לאור בע"מ nevo.co.il המאגר המשפטי הישראלי